

An aerial photograph of a valley in Sunndal, Norway. A wide, light-colored river winds through the center of the valley, flanked by lush green fields and forests. In the background, a small town is visible, surrounded by steep, rocky mountains with patches of snow. The sky is blue with scattered white clouds.

VERDISKAPINGSANALYSE AV REISELIVET I SUNNDAL

Reiselivsnæringens fem bransjer

Denne rapporten kartlegger status og utvikling i reiselivsnæringen i Sunndal kommune. Kartleggingen baserer seg på Menons regnskapsdatabase, bestående av alle regnskapspliktige bedrifters regnskap. Formålet med regnskapsanalysen er å gi et innblikk i den lokale reiselivsnæringens struktur, og vise status og utvikling i reiselivsbransjenes nøkkeltall.

Det er fem bransjer som utgjør det vi vanligvis definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud.

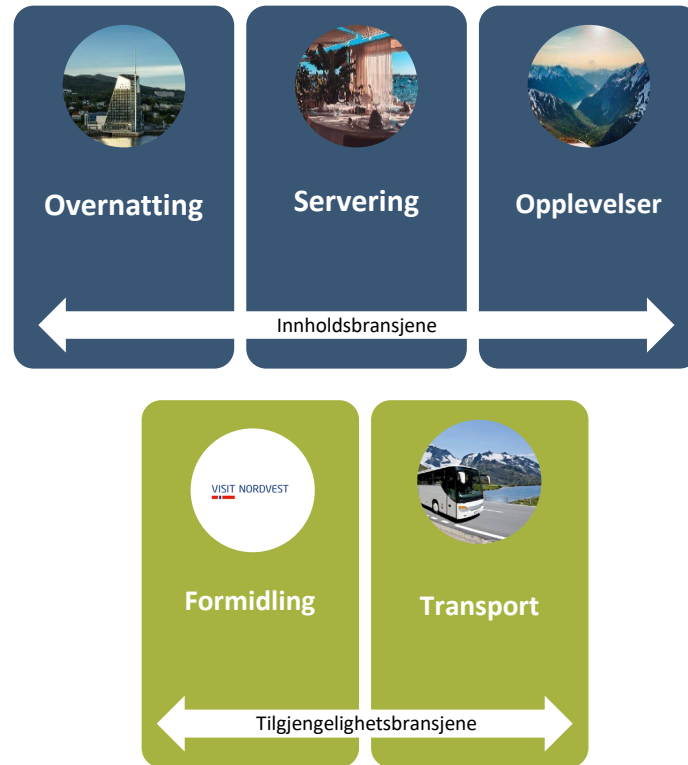
Overnatting - består av hoteller, pensjonater, moteller, hytter, campingplasser, vandrerhjem, ferieleiligheter, turisthytter og annen overnatting.

Servering - omfatter typisk restauranter, kafeer, gatekjøkken og drift av barer og puber.

Opplevelser - inneholder de fleste aktiviteter som man kan tenke seg en turist kan benytte når denne er på reise. Dette er opplevelsesaktiviteter, fornøyelses- og temparker, alle typer museer og historiske bygninger og severdigheter, botaniske og zoologiske hager, taubaner og skiheiser.

Formidling - består av aktører som reisebyråer, turistkontorer, reisearrangørvirksomhet, guider og reiseledere.

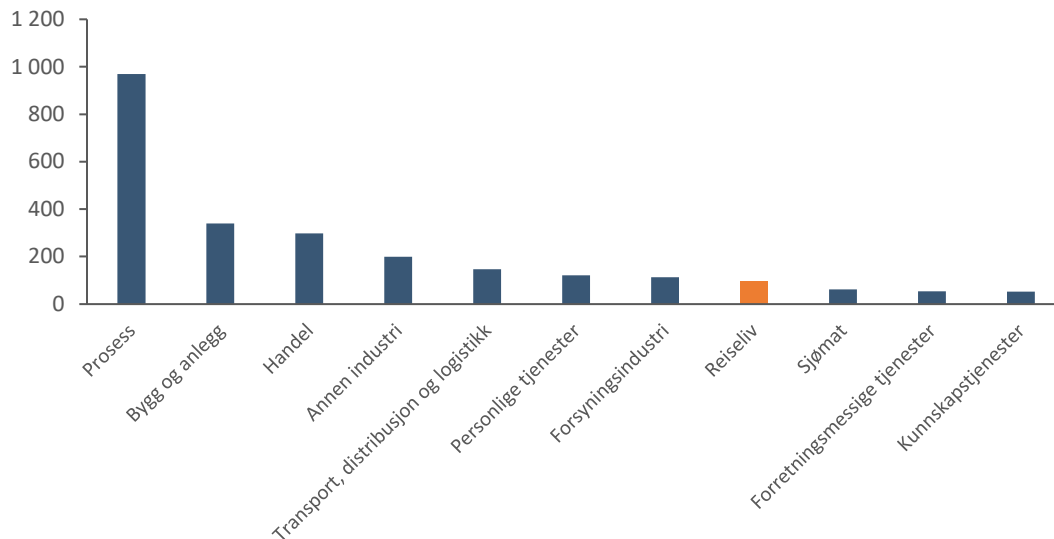
Transport – omfatter bedrifter som frakter passasjerer med jernbane, kysttrafikk med passasjerer, innenlandske kystruter med passasjerer og turbiltransport.

Reiselivet er den 8. største næringen i Sunndal i sysselsetting

- Reiselivet er den 8. største næringen i form av antall sysselsatte og utgjør 4 prosent av totalen.
- Reiselivet er derimot betydelig mindre hvis vi ser på verdiskaping. Da kommer reiselivet på en 15. plass og utgjør 0,3 prosent.
- Reiselivets relative størrelse i sysselsetting over verdiskaping skyldes at næringen er arbeidsintensiv.
- Næringslivet i Sunndal er dominert av industri, og særlig prosessindustri. Industri samlet står for 87 prosent av all verdiskaping og 50 prosent av all sysselsetting.

Antall sysselsatte per næring i Sunndal i 2022. Kilde: Menon Economics

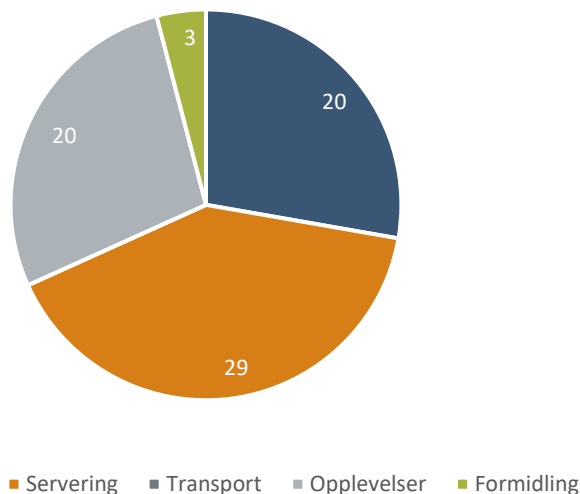

Servering er den største bransjen i reiselivet

- Reiselivsnæringen i Sunndal omsatte for 72 millioner kroner i 2022.
- Innholdsbransjene opplevelser, overnatting og servering dominerer reiselivet. Det er ingen bedrifter innen transportbransjen i kommunen.
- Den største reiselivsbransjen er servering som utgjør 40 prosent av all omsetningen. De største aktørene innen servering er Johansen Bakeri og Timian & Persille Catering med henholdsvis 3,4 og 3,3 millioner kroner i omsetning. Serveringsbedriftene er relativt små, men det er til gjengjeld mange av dem – de utgjør 40 prosent av antall reiselivsbedrifter i kommunen.
- Overnattingsbransjen har 20 millioner kroner i omsetning i 2022. De største bedriftene er Skogholt Hotelldrift (Sunndalsøra Hotell) og Trædal Hotell og Turistsenter, som også er de største bedriftene i hele reiselivet.
- Opplevelsesbransjen har også 20 millioner kroner i omsetning, og den største aktøren er Sunndal IL som arrangerer Hydrocup. Av det kommer nesten 270 000 kroner fra tilreisende som deltar på kultur og kino i regi av kommunen, blant annet billetter for å se Lady Arbuthnott.*

Teknbingo Sunndalsøra er registrert i Sunndal komme og som tilbyr bingohall and andre spill. Bedriften hadde en omsetning på 22 millioner kroner i 2022. Vi vurderer at Teknbingo i hovedsak betjener det lokale markedet, og den er derfor ikke inkludert i denne analysen. Det er likevel et tilbud som er tilgjengelig for tilreisende.

Omsetning per reiselivsbransje i 2022, i millioner kroner. Kilde: Menon Economics

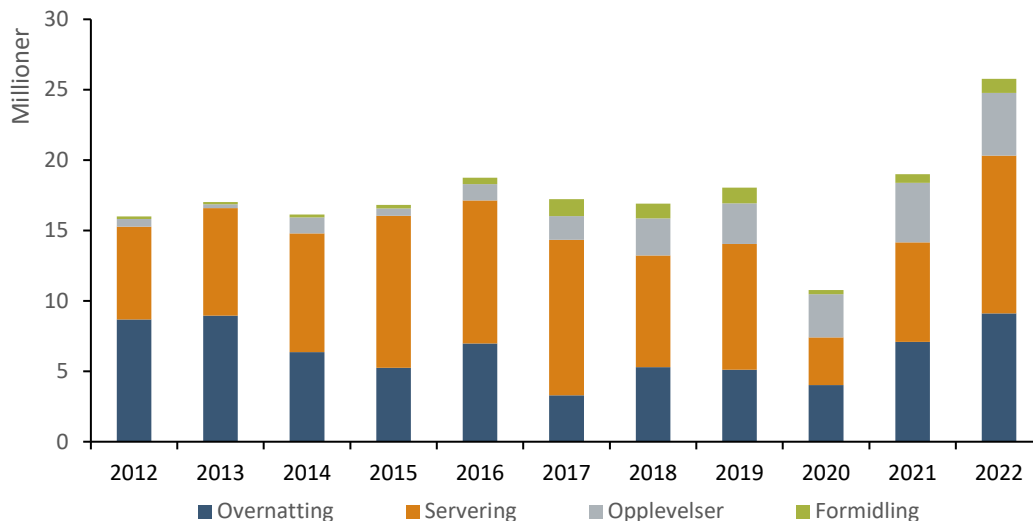

Reiselivet har hatt en solid vekst i etterkant av pandemien

- Frem til pandemien i 2020 hadde reiselivet i Sunndal en beskjeden vekst på 2 prosent årlig. Det innebar en økning i verdiskaping fra 16 millioner i 2012 til 18 millioner kroner i 2019.
- Reiselivet ble naturlig nok rammet av pandemien, men har både i 2021 og 2022 hatt en solid vekst. I 2022 stod reiselivet for en verdiskaping på 26 millioner kroner, som tilsvarer en vekst på 43 prosent fra 2019.
- Veksten mellom 2019 og 2022 forklares i hovedsak av vekst i etablerte bedrifter. Særlig har det vært sterk vekst i Skogholt Hotelldrift (som driver Sunndalsøra Hotell) som vokste med 4 millioner kroner i verdiskaping i perioden. Andre bedrifter som har hatt en god vekst er Johansen Bakeri og Sunndal IL.
- Det har også vært noen nyetableringer siden korona, blant annet Pizzabakeren (Pro Sunndal) og East and West kafé som begge er serveringsbedrifter.
- Det er overnattingsbransjen som har hatt størst absolutt vekst på 4,0 millioner kroner siden 2019, etterfulgt av serveringsbransjen med en økning på 2,3 millioner.

Verdiskapingen i en bedrift er definert som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivninger. Dette er også kjent som bruttoprodukt/BNP og er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelsene, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter.

Utvikling i verdiskaping per reiselivsbransje mellom 2012 og 2022. Kilde: Menon Economics

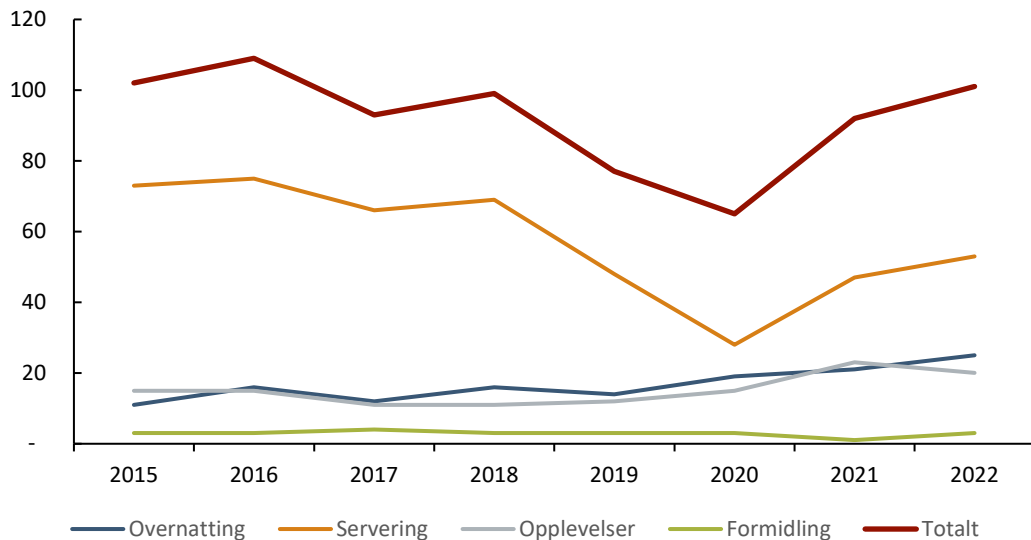

Syssettingen i 2022 på nivå med 2015

- Samtidig som verdiskapingen holdt seg relativt stabil mellom 2015 og 2019 har antall sysselsatte hatt en nedgang fra omtrent 100 i 2015 til 70 i 2019. Det tyder på en økning i produktivitet i reiselivet i perioden.
- Etter pandemien har antall sysselsatte vokst, på samme måte som verdiskapingen, og var i 2022 tilbake på samme nivå som i 2015.
- Innen servering har det vært en nedgang i antall sysselsatte på 27 prosent siden 2015, tilsvarende en reduksjon på 20 sysselsatte.
- Syssettingen innen overnatting og opplevelser har hatt en slak vekst siden 2015, også gjennom pandemien.
- Serveringsbransjen utgjør 55 prosent av de sysselsatte, som er en større andel enn bransjen utgjorde av omsetningen (40 prosent). Det tyder på at serveringsbransjen er relativt arbeidsintensiv.

Merk at det i denne analysen er snakk om utviklingen i antall sysselsatte. Antall sysselsatte skiller seg fra antall årsverk, da årsverk er en betegnelse på det arbeidet en arbeidstaker kan utføre i løpet av et helt år. Antallet sysselsatte inkluderer derimot både heltids-, deltids- og sesongarbeidere. Antall sysselsatte vil derfor være lik eller høyere enn antallet årsverk.

Utviklingen i antall sysselsatte mellom 2015 og 2022, totalt og per bransje . Kilde: Menon Economics

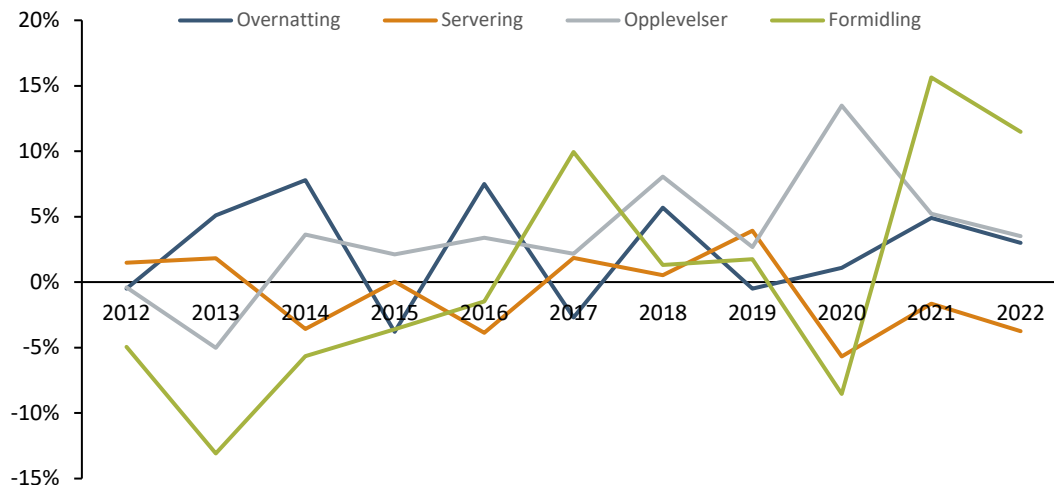

Driftsmargin på 3 prosent i 2022 for reiselivet

- Driftsmarginen i samtlige bransjer har fluktuert rundt 0 mellom 2012 og 2022.
- Servering og formidling er bransjene med lavest driftsmargin. Servering er også den eneste bransjen som fortsatt har negativ driftsmargin i 2021 og 2022, på tross av vekst i verdiskaping i samme periode.
- Både overnatting, opplevelser og formidling har hatt relativt høye driftsmarginer på omtrent 10 prosent enkelte år.
- Opplevelsesbransjen har stort sett hatt positiv driftsmargin, med unntak av i 2012 og 2013.
- I 2022 er driftsmarginen for reiselivet samlet på 3%. Den positive driftsmarginen er takket være positiv driftsmargin i overnattings-, opplevelses- og formidlingsbransjen.

Driftsmargin er forholdet mellom driftsresultat og omsetning til en bedrift. Den gir en idé om hvor lønnsom bedriften er, da tallet forteller hvor mye bedriften sitter igjen med til dekning av kapitalkostnader per omsatte krone (før renter og skatt).

Utviklingen i driftsmargin per reiselivsbransje mellom 2012 og 2022. Kilde: Menon Economics

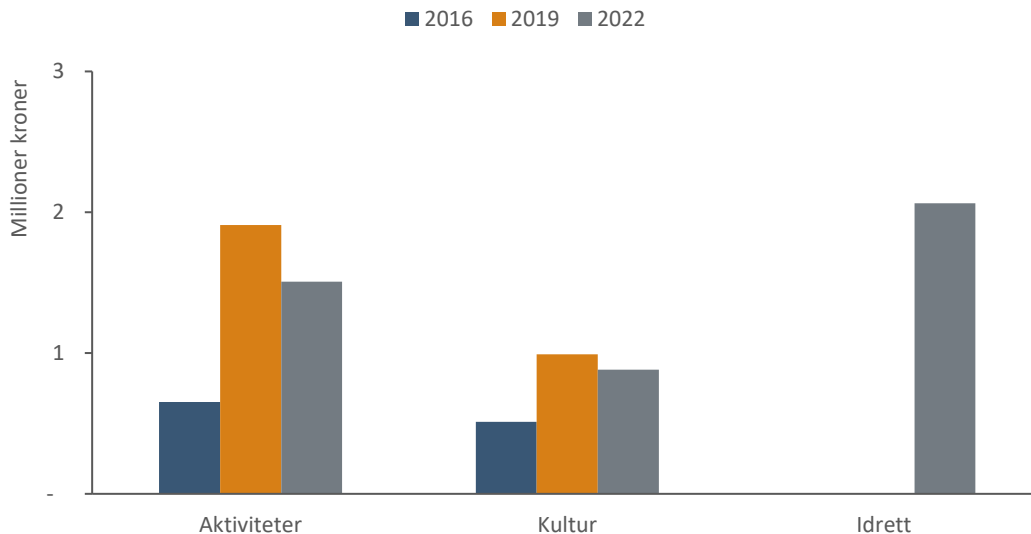

*Trædal Eiendom har blitt ekskludert i analysen av driftsresultat, ettersom de rapporterte unormalt høyt driftsresultat i 2018, noe som ga skjevheter i figuren og gjorde tallene vanskelig å tolke.

Idrett utgjør halvparten av verdiskapingen i opplevelsesbransjen i 2022

- Den norske opplevelsesbransjen er en relativt bred bransje og rommer aktører med ulik virksomhet. For å få en bedre forståelse av opplevelsesbransjen i Sunndal har vi kategorisert bedriftene inn i tre undergrupper; aktiviteter, kultur og idrett.
- I 2022 stod idrett for nesten halvparten av verdiskaping innen opplevelsesbransjen. Verdiskapingen fra kultur utgjorde 20 prosent.
- Som figuren til høyre viser har alle tre undergruppene vokst mellom 2016 og 2022.
- Aktiviteter hadde en verdiskaping på ca. 1,5 millioner kroner i 2022. Siden 2016 har verdiskapingen mer enn doblet seg. Den største aktøren innen aktiviteter er Sunndal Fjellstyre som tilrettelegger for sportsfiskere, jegere og friluftsfolk.
- Kultur hadde i 2022 en verdiskaping på nesten 1 million kroner. Det er var kun to aktører innen kultur i 2022; Stiftelsen Kristiansund Museum og Jazzteatret Produksjon (som produserer Lady Arbuthnott)
- Innen idrett er det kun en bedrift, Sunndal IL, som arrangerer Hydrocup. 2021 er det første året bedriften har registrert verdiskaping. I 2022 utgjør denne verdiskapingen nesten halvparten av verdiskapingen i opplevelsesbransjen.

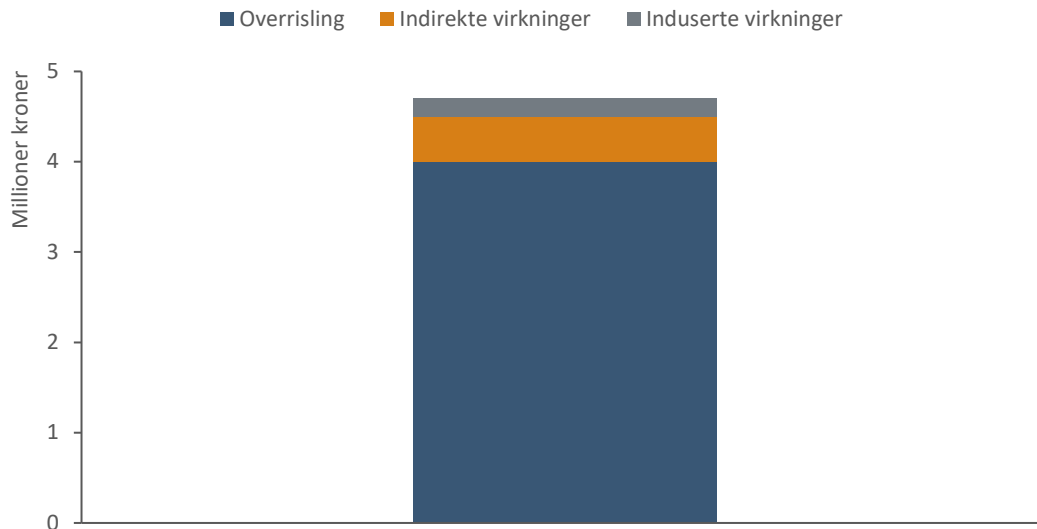
Verdiskaping for tre undergrupper innen opplevelser i Sunndal, i 2016, 2019 og 2022. Kilde: Menon Economics

Gjennomføringen av Lady Arbuthnott gir en omsetning på 4,7 millioner kroner

- I analysen har vi kun dekket de direkte effektene av reiselivsbedriftene i Sunndal, og fanger dermed ikke opp alt forbruket som finner sted i andre deler av næringslivet.
- Samfunnsøkonomisk analyse lagde en rapport i 2019 som kartla de økonomiske ringvirkningene av Lady Arbuthnott. Figuren til høyre viser de ulike økonomiske effektene.
- Den største effekten er såkalt overrisling pålydende 4 millioner kroner. Det er definert som økt omsetning som skyldes at publikum kommer tilreisende til området. Den økte omsetningen kommer da framfor alt i varehandel og reiselivsrelaterte virksomheter. Omsetningen i varehandelen fanges ikke opp i analysen, mens omsetningen i reiselivsrelaterte virksomheter gjør det. Dermed vil ikke all denne omsetningen komme i tillegg til det vi har kartlagt i analysen.
- Lady Arbuthnott førte til 0,5 millioner kroner i indirekte effekter som viser til omsetning nedover i verdikjeden.
- 0,2 millioner kroner kom fra induserte virkninger, det vil si konsumeffekt fra lønn og overskudd/utbytte.

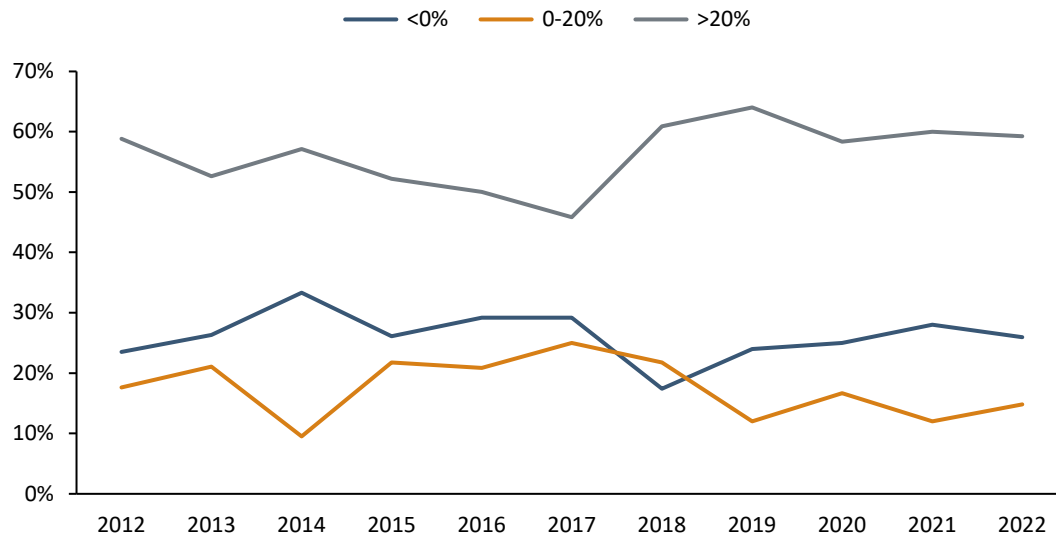
Andre økonomiske effekter av Lady Arbuthnott. Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

60 prosent av bedriftene har en egenkapitalandel på over 20 %

- 60 prosent av av bedriftene hadde i 2022 en egenkapitalandel på mer enn 20 prosent. 15 prosent hadde en egenkapitalandel på mellom 0 og 20 prosent, mens de resterende 25 prosentene hadde under 0.
- Andelene har fluktuert noe, men er i 2022 på omtrent samme nivå som i 2012.

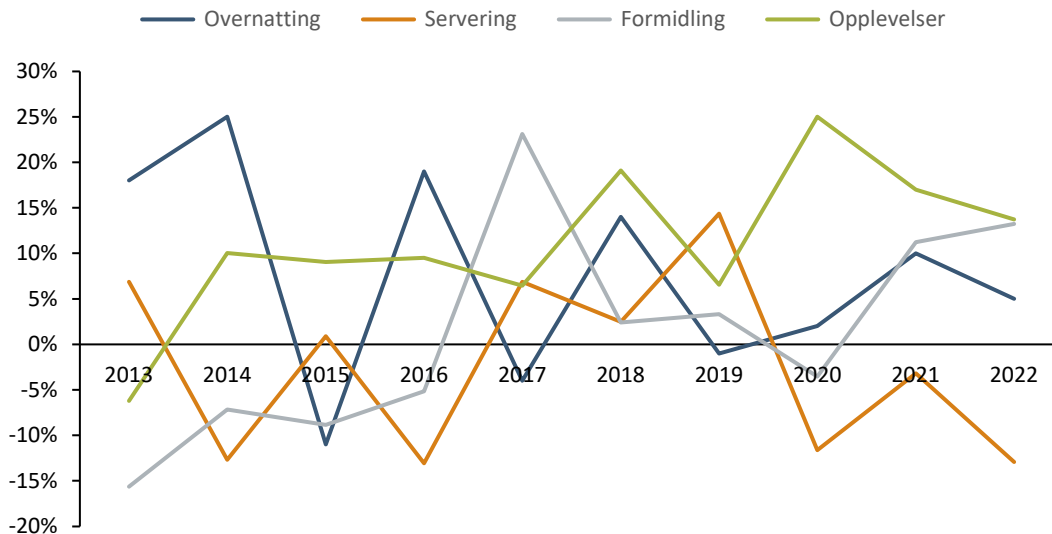
Utviklingen i egenkapitalandel mellom 2012 og 2022. Kilde: Menon Economics

Alle bransjene har positiv total kapitalrentabilitet i 2022, med unntak av servering

- Samtlige bransjer har hatt både positiv og negativ total kapitalrentabilitet mellom 2013 og 2022.
- I 2022 har opplevelses-, formidlings- og overnattingsbransjen positiv total kapitalrentabilitet på mellom 5 og 15 prosent. Servering har samme år en negativ rentabilitet på -13.
- Opplevelsesbransjen er den bransjen som i størst grad har hatt stabil positiv total kapitalrentabilitet. Kun i 2013 var rentabiliteten negativ.
- Serveringsbransjen har hatt negativ total kapitalrentabilitet siden 2020.

Utvikling i total kapitalrentabilitet mellom 2013 og 2022, fordelt på bransje. Kilde: Menon Economics

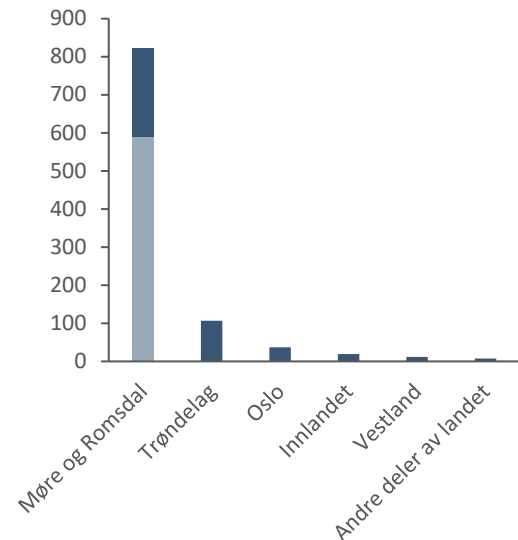
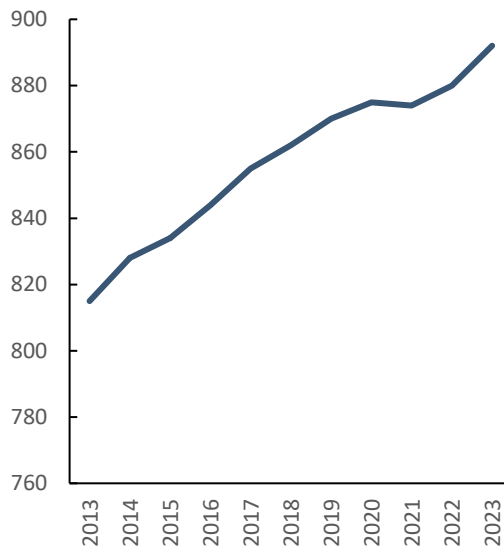
*Trædal Eiendom har blitt ekskludert i analysen av total kapitalrentabilitet, ettersom de rapporterte unormalt høyt driftsresultat i 2018, noe som ga skjevheter i figuren og gjorde tallene vanskelig å tolke.

Halvparten av fritidsboligeierne bor i Sunndal kommune

- De siste ti årene har det vært jevn vekst i antall fritidsboliger i Sunndal kommune. Det har blitt bygget 77 nye fritidsboliger siden 2013, noe som tilsvarer en vekst på litt over 9 prosent. I 2023 var det 890 fritidsboliger i kommunen.
- 820 av fritidsboligene har eiere fra Møre og Romsdal, tilsvarende 78 prosent. Majoriteten av disse eierne (eiere av 590 fritidsboliger) kommer fra Sunndal kommune.
- Videre kommer 10 prosent av fritidsboligeierne fra Trøndelag og 3 prosent fra Oslo.

SSB sin statistikk teller antall frittstående bygninger, enten det er enkeltstående fritidsboliger eller leilighetskomplekser som inneholder flere enheter. Bygg med flere leiligheter telles dermed som en enhet, noe som underestimerer det faktiske antallet fritidsboligenheter.

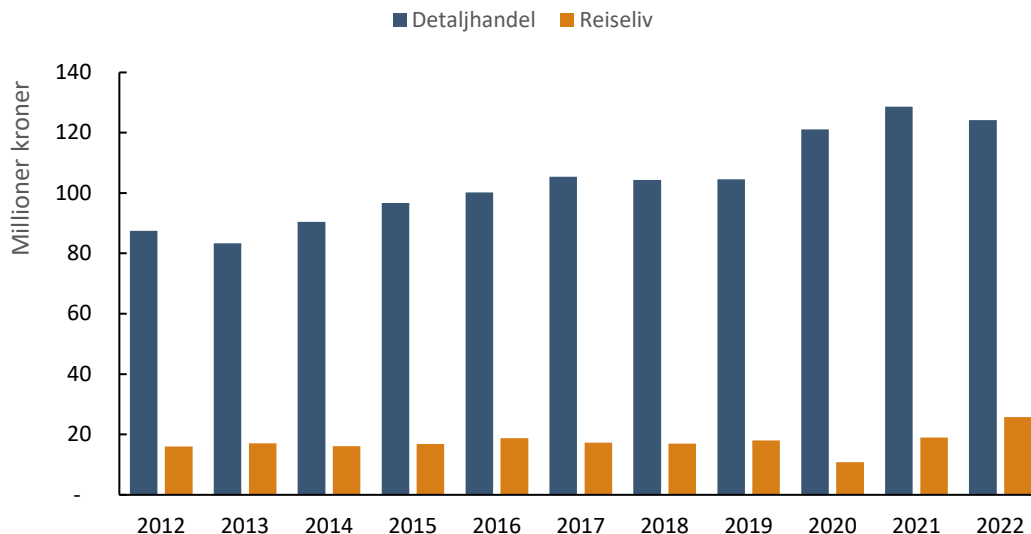
Til venstre: Utvikling i antall fritidsboliger i Sunndal kommune mellom 2013 og 2023. Til høyre: Fordelingen av fritidsboligeiere i Sunndal kommune etter hvilket fylke de er bosatt i. Eiere fra Sunndal kommune vises i lyseblått.
Kilde: SSB og Menon Economics

Handelsnæringen har vokst med 37 millioner kroner mellom 2012 og 2022

- Selv om fokuset i verdiskapingsanalysen er på reiselivet i Sunndal, har tilreisende til Sunndal et større forbruk enn på reiselivsprodukter. Særlig vil de legge igjen penger i handelsnæringen, for eksempel ved å kjøpe mat på dagligvarebutikker eller shoppe i klesbutikker. I figuren til høyre viser vi utviklingen i detaljhandelen.
- Detaljhandelsnæringen har hatt en jevn trendvekst på 4 prosent årlig mellom 2012 og 2022. Dette er omtrent på nivå med reiselivet som hadde en vekst på 5 prosent i samme periode. I 2022 stod detaljhandelsnæringen for en verdiskaping på til sammen 124 millioner kroner.
- Handelsnæringen er nesten 5 ganger så stor som reiselivsnæringen. Selv om de to næringene har hatt samme trendvekst, ha denne veksten innebåret en betydelig større absolutt økning for handelsbransjen. Mellom 2012 og 2022 økte verdiskapingen i handelsnæringen med 37 millioner kroner.
- Til forskjell fra reiselivet hadde handelsbransjen en særlig sterk vekst under koronaårene. Fra 2019 til 2020 økte verdiskapingen i næringen med 16 prosent.

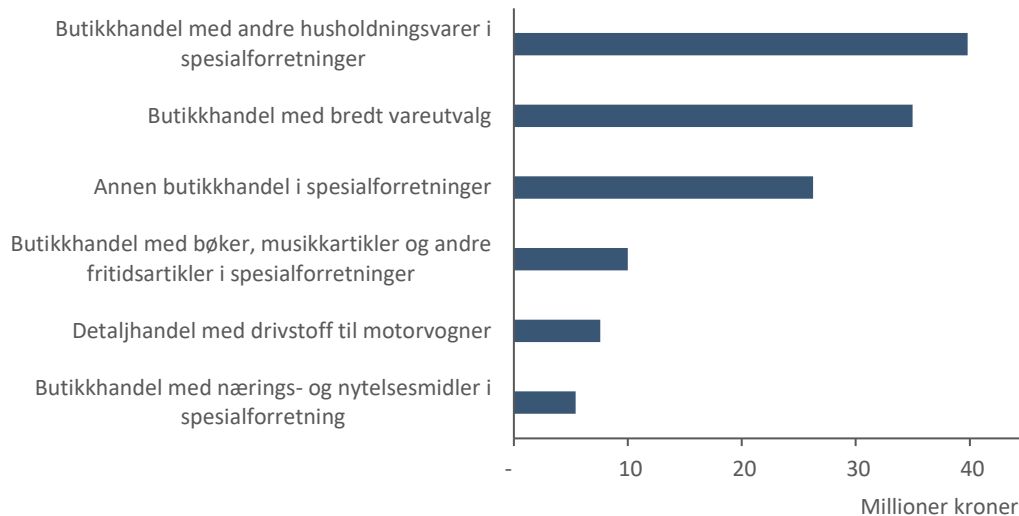
Utviklingen i verdiskaping for reiseliv og detaljhandel mellom 2012 og 2022. Kilde: Menon Economics

Handelsnæringen i Sunndal er bred

- Det er tre næringsgruppekoder som står for 80 prosent av verdiskapingen innen detaljhandelen; butikkhandel med andre husholdningsvarer i spesialforretninger, butikkhandel med bredt vareutvalg og annen butikkhandel i spesialforretninger.
- I butikkhandel med andre husholdningsvarer i spesialforretninger er det særlig Tredal Byggmarked som står for mye verdiskaping, etterfulgt av Jysk og Øra Farge og Miljø.
- Innen butikkhandel med bredt vareutvalg finner vi aktører innen dagligvare, som Coop og Kiwi, men også butikker som Nille og Europris.
- Når det gjelder annen butikkhandel i spesialforretninger finner vi klesbutikker som Lindex og Dressmann, i tillegg til blant annet Apotek 1 og Sunndalsøra Blomster.

Verdiskaping i 2022 fordelt på næringskoder innen handel i Sunndal. Kilde: Menon Economics

Lakefisketurismen alene bidrar til 7,1 millioner kroner i årlig verdiskaping i Sunndal

- Denne analysen er avgrenset til å være en verdiskapingsanalyse av reiselivet i Sunndal. Vi beregner derfor ikke det økonomiske bidraget fra de tilreisende i form av ringvirkninger.
- NINA utarbeidet i 2019 en rapport som beregnet økonomiske effekter av laksefisketurisme i blant annet Driva som renner gjennom Sunndal.
- Rapporten finner at forbruket fra fisketuristene var på totalt 17,4 millioner i året (2017-kroner) som igjen la grunnlaget for 5,8 millioner kroner i direkte verdiskaping i kommunen. I 2023-kroner tilsvarer det 21,4 millioner kroner i forbruk og 7,1 millioner kroner i direkte verdiskaping.
- Estimater inkluderer forbruk både fra tilreisende og lokale.

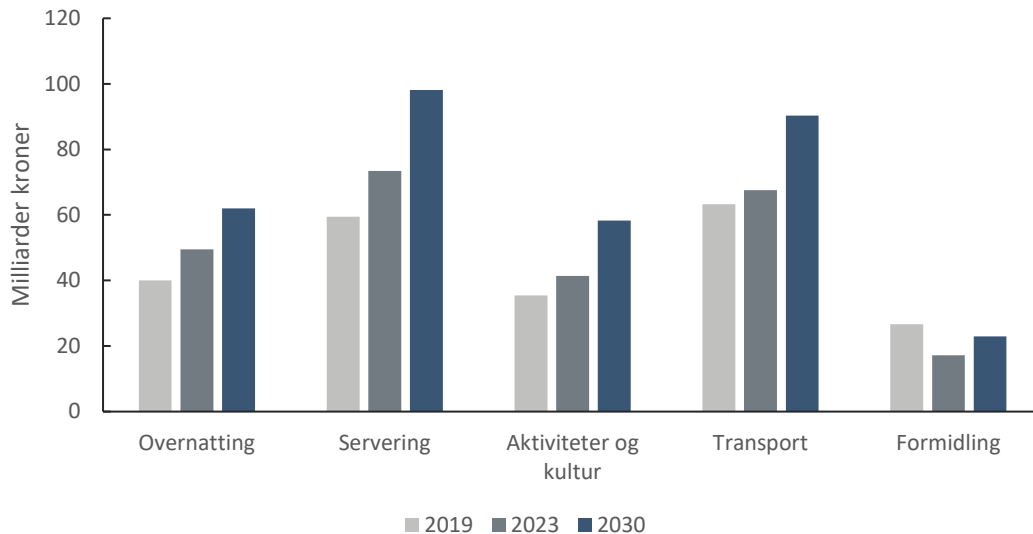
Foto: Eivind Fosheim / Fiskeguiden.no

Serverings- og opplevelsesbransjen er forventet å ha høyest vekst mot 2030

- Menon har tidligere utarbeidet prognoser for norsk reiseliv mot 2030*
- Prognosene tilsier at veksten nasjonalt vil være høyest for serveringssegmentet, og aktiviteter- og kultursegmentet, begge med en vekst på 65 prosent fra 2019 til 2030.
- Overnatting og transport vil vokse med henholdsvis 55 og 43 prosent i samme tidsrom.
- Dersom samme trender som prognosene er bygget på er gjeldende for Sunndal, forventes det at serverings- og opplevelsesbransjen vil bli mer dominerende enn de er i dag.

Forventet omsetning i reiselivsnæringen fordelt på segmenter i 2019, 2023 og 2030. Faste 2023.kroner. Kilde: Menon Economics

*Tilgjengelig [her](#).

VERDISKAPINGSANALYSE AV REISELIVET I SUNNDAL